

Република Србија
ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
САВЕТ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
72 Број: 06-00-9485/2010
15. децембар 2010. год.
Београд

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
- Мирко Цветковић, премијер -

Поштовани,

Савет за борбу против корупције је у више дописа Влади истицао да борба против монопола представља срж борбе против корупције у нашој земљи. Монополи су велики проблем у свакој тржишној привреди. Међутим, проблем монопола посебно је изражен у нашој привреди, у којој је понуда веома концентрисана. Високој концентрацији допринео је и процес приватизације, путем кога су највреднији ресурси земље доспели у руке малог броја профитера из времена ратова и економских санкција. Ради очувања своје позиције, монополисти су спремни да издвоје један део свог профита за финансирање политичких партија и корумпирање државних службеника. У то се свако може уверити на конкретним случајевима које је Савет анализирао и доставио Влади у виду извештаја, као на пример извештаји о извозу шећера у ЕУ, о приватизацији предузећа Ц маркет, о Луци Београд итд. Поред тога, Савет је у више наврата предлагао Влади правце измена Закона о заштити конкуренције и препоручивао конкретне мере подршке Комисији за заштиту конкуренције. После више од пет година од доношења првог Закона о заштити конкуренције и пошто је први Савет Комисије практично смењен, Савет за борбу против корупције сматра да је дошло време за оцену протеклог периода.

У Скупштини Србије 12. октобра ове године изабран је нови Савет Комисије за заштиту конкуренције. Тиме је коначно стављена тачка на дуготрајно смењивање претходног Савета, који је показао смелост да делује самостално и у складу са својом мисијом. Савет је донео више одлука које нису одговарале монополистима, чиме је на себе навукао бес најбогатијих људи у земљи. Јавност се могла уверити да ствари нису безазлене већ после првих одлука Комисије. Политичари на власти, делови штампе и стручне јавности, који заступају интересе

тајкуна, оштро су критиковали донете одлуке. Како је, међутим, Комисија показала неспремност да се повинује притисцима, истеком мандата нико од чланова Савета није поново изабран, чиме је дошло до потпуног дисконтинуитета у раду ове институције. Препоруке Европске комисије, као и резултати досадашњег рада ове институције налагали су континуитет у раду Комисије за заштиту конкуренције.

Закон о заштити конкуренције донет је 2005. године под притиском Европске Уније. У складу са праксом заштите конкуренције у развијеном свету, у Закон је требало унети неколико одредби које су представљале потенцијалну опасност за монополисте, а то су:

- могућност да Комисија наложи поделу монополског предузећа, односно продају акција;
- изрицање високих казни за злоупотребу монополског положаја;
- независност Комисије од извршне власти.

Прве две опасности успешно су отклоњене изменама законског текста у последњем тренутку: Комисији је забрањено да наложи распуштање монопола, а казнена политика препуштена је судијама за прекршаје (!?). У Закону је ипак прописано да чланове Савета предлажу овлашћени предлагачи (укупно њих пет), на које се није могло утицати у релативно кратком року. Међутим, Комисија је додатно спутана доношењем владине Уредбе, којом је дефинисано релевантно тржиште. Текст Уредбе је био лош превод са енглеског, у којем су изостављене кључне речи неопходне за спровођење теста хипотетичког монополисте.

Комисија је већ на првом предмету показала да жели озбиљну борбу против монопола. У питању је било наизглед неважно спајање предузећа Пример Ц и Ц маркет. Комисија је утврдила да иза фантомских фирми из Луксембурга и са Кипра стоје Милан Беко и Мирослав Мишковић. Како би се спајањем поменутих предузећа на београдском тржишту створио монопол у малопродаји најзначајнијих производа, Комисија је тај захтев одбила. Касније је изашло на видело да је спајање извршено под покровитељством Владе и уз приватни договор о цени акција, чиме су још више нарушена правила конкуренције (у многим земљама су за такве договоре предвиђене и затворске казне). Монополистима је омогућено да игноришу одлуку Комисије и договорени посао је обављен.

Наредни велики предмет односио се на злоупотребу доминатног положаја фонда Салфорд на тржишту млека. Комисија је констатовала да Салфорд експлоатише мале произвођаче диктирањем ниске откупне цене млека, као и осталим елементима наметнутих уговора. Испоставило се да је овај инвестициони фонд такође под контролом Милана Бека.

Следиле су одлуке Комисије о злоупотреби доминантног положаја кабловског оператера СББ, о стварању картела произвођача лекова и веледругерија, о забрањеним споразумима осигуравача, о забрањеним споразумима произвођача уља, о злоупотреби доминантног положаја компаније Western Union итд.

Већ је прва одлука Комисије (Ц маркет) наишла на жестоко оспоравање. Врховни суд је ту одлуку оборио, позивајући се на комерцијалне студије које су за потребе Делте урадиле група професора Правног факултета у Београду, на челу са деканом проф. др Мирком Васиљевићем, и Привредна комора Србије, чији је председник био др Слободан Милосављевић. У тиму са Правног факултета учествовала је и проф. др Весна Бесаровић, новоизабрани члан Савета Комисије, док је Слободан Милосављевић данас министар трговине. И остале одлуке Комисије оспорене су на Врховном суду, углавном због формалних разлога.

Није прошло ни годину дана од формирања Комисије, а водећи политичари су почели да најављују измене Закона. Владе су се смењивале, али је свака изнова најављивала доношење новог Закона који би у прелазним одредбама захтевао избор новог Савета Комисије. Тако је било све до последње верзије Закона (2009. године), када се више није постављао проблем, будући да је члановима Савета истекао мандат. Ипак, да би се предупредила могућа изненађења, усвојени закон је, између осталог, направио следеће измене:

- уместо овлашћених предлагача, чланове Савета сада предлаже скупштински одбор (који је под контролом владајуће коалиције);
- за смену члана Савета или његовог председника довољна је иницијатива 20 посланика;
- скраћен је рок застарелости;
- наплаћене казне спадају у приход буџета, али уколико се одлука обори на суду, износ казне враћа Комисија из својих средстава (!?).

На крају треба истаћи да су за чланове новог Савета изабрани само правници, који немају потребно познавање аналитичких техника неопходних за примену савременог антимонополског законодавства. Савет ће у пракси морати да решава сложене економске проблеме, а у свом саставу нема ни једног економског стручњака.

Судбина првог Савета Комисије за заштиту конкуренције добро илуструје каква је улога независних институција у овој земљи. Она сведочи о вези између крупних монополиста и водећих политичара, о доминацији извршне власти над законодавном и судском, о спремности „независних“ интелектуалаца да подрже интересе монополиста ради материјалне користи. Све ово спада у случајеве системске, доминантне корупције који доприносе неславној позицији наше земље на светским ранг листама корумпираности, што свакако не може доприносити привлачењу страних инвестиција.

За смањење корупције у овој области неопходно је било применити препоруке из Стратегије за борбу против корупције. Конкретно изградити јасну и делотворну политику конкуренције и повећати ефикасност институције за њено спровођење. Анализа коју Савет за борбу против корупције доставља Влади указује на озбиљне пропусте у сузбијању монопола који су довели до великих поремећаја

на тржишту, о чему посебно сведоче несташице виталних производа. Политика коју је Влада спроводила у овој области, довела је до тога да рад Комисије за заштиту конкуренције и решења која је она доносила, не доведу до сузбијања монопола, јер Комисији нису дата одговарајућа овлашћења у складу са добром праксом Европске Уније. Због тога је потребно да Влада у целости реализује мере за сузбијање монопола сагласно препорукама Европске комисије, чиме ће отклонити све препреке у раду антимонополске институције, заштити грађане од последица монопола и истовремено побољшати услове за пријем у Европску Унију.

С поштовањем,

ПРЕДСЕДНИК

Верица Бараћ